

2004. évi Konszenzus Konferencia állásfoglalásai

1.) A gyermekjóléti szolgálatok feladata/ kötelezettsége az átmeneti nevelésben lévő gyermekek családjának gondozásában

A Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok felé a szakellátás részéről érkezett kérés alapján fogalmazzuk meg az alábbiakat:

A gyermekjóléti szolgálat családgyógyozója a gyermek nevelésbe vételét követően, elsősorban a szülőket támogatja a nevelésbe vétel megszüntetéséhez szükséges feltételek megvalósításában és a gyermekkel való kapcsolattartásban.

A gyermekjóléti szolgálat a gyermek nevelésbe vételének felülvizsgálata során a gyámhivatalt tájékoztatja a szülő-gyermek kapcsolatának, valamint a szülő életkörülményeinek alakulásáról. (15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 23.§)

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet az átmeneti nevelés felülvizsgálatánál egyértelműen meghatározza, hogy a szülő lakóhelye illetve tartózkodási helye szerinti gyámhivatal illetékes az eljárás lefolytatásában (109.§).

A gyámhivatal továbbítja az iratanyagot a gyermek elhelyezése, illetve gondozási helyének megváltoztatása során a TEGYESZ számára, szükség esetén a szakértői bizottság részére (149/1997. (IX. 10.) 109.§ 3.), 15/1998. (IV. 30.) NM. rendelet 137.§ 9.).

A szülő tényleges tartózkodási helyének megállapítása a hatóság feladata. Abban az esetben, ha a gyermekjóléti szolgálat előzőleg nem állt a családdal kapcsolatban, akkor a kapcsolatfelvételre a tényleges tartózkodási hely megállapítását követően kerül sor a helyi gyermekjóléti szolgálat részéről. Mivel e törvényi feladat nem jelenthet formális illetékességet, hanem személyes segítő kapcsolatot a szülővel, így a további eljárásban – felülvizsgálat, gondozási hely változtatása, stb. – az adott gyermekjóléti szolgálat tud információval szolgálni a hatóság részére.

2.) Fogalomtár

A fogalomtárat elfogadjuk. Felhatalmazzuk a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületét annak kiadására, valamint minden gyermekjóléti szolgálathoz való eljuttatására. Az egyesület a társszakmák felé a fogalomtár terjesztését felvállalja.

A fogalomtár készítése során vált világossá, hogy a jogszabályokban a veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet meghatározása eltérő tartalmú (oktatásügy, egészségügy) – ennek rendezését szükségesnek tartjuk. Ezért kérjük az ágazati minisztériumot, hogy kezdeményezze a többi minisztériummal való egyeztetést, és erre hívja meg a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatokat. Javasoljuk a jogalkotás és a szakmai szabályok kidolgozása során a gyermekvédelmi ágazatban használt fogalmak együttes használatát, és ennek érdekében ágazatközi munkacsoport létrehozását. A fogalomtár évenkénti felülvizsgálata szükséges.

3.) Iskolai szociális munka

A 2003-as konszenzus konferencia előkészítésekor merült fel, hogy foglalkozunk az iskolai szociális munkával. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy minden iskolában legyen iskolai szociális munkás. Az eddigi tapasztalatok alapján az vált nyilvánvalóvá, hogy háromféle területről van szó:

1.) az iskolában működő gyermekvédelmi felelős és iskolai szociális munkás feladatai,

2.) az iskolával, illetve a gyermekvédelmi felelősökkel, mint észlelő- és jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés,

3.) a gyermekjóléti szolgálat által nyújtott iskolai szociális munka (mint egyéb speciális szolgáltatási forma).

Az elkövetkező időben, a harmadik pontban megjelölt szolgáltatással fogunk foglalkozni. Mivel a települések és az iskolák sokfélék, a kidolgozandó anyag nem konkrét módszertant, hanem szempontokat kíván nyújtani az iskolai szociális munka mint egyéb speciális szolgáltatás megvalósításához. A szakmai anyag a modellértékű jó gyakorlatokat is szeretné felhasználni.

A 2005-ös konszenzus konferencián fogunk erre visszatérni.

4.) Speciális módszerek a gyermekjóléti szolgálatok munkájához kapcsolódóan

A 2003. évi konszenzus konferencia megbízott munkacsoportjának beszámolója alapján a munkát két irányban folytatjuk. Az egyik a technikák összegyűjtése (korcsoportos lebontásban, milyen szakemberek, és milyen intézményekben tudják segíteni a munkánkat), a másik a modellek (jó gyakorlatok) összegyűjtése.

A konszenzus konferencia abban állapodott meg, hogy a hatékony tovább gondolkodás érdekében a személyes találkozásokat a munkacsoport tagjai között gyakoribbá kell tenni (negyedévente), illetve minden módszertani szolgálat feladata, hogy 2004. augusztus 31-ig gyűjtse össze az illetékességi területén az információkat erre a két témára. Majd ezt küldjék meg a további munkát szervező soproni Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatnak, 2004. szeptember 15-ig.

5.) OSAP kérdőív

A KSH a 2005. évre vonatkozóan bemutatta az „integrált adatgyűjtés a szociális szolgáltatásokról és gyermekellátásokról” adatgyűjtés fedlapját, valamint az OSAP „Jelentés a gyermekjóléti alapellátások működési adatairól” című kérdőív gyermekjóléti szolgáltatásokra vonatkozó szakmai tábláit. Az előkészített anyag alapján a konszenzus konferencia elkészítette a statisztikai táblákra vonatkozó módosító javaslatát, amelyet eljuttat az ESzCsM Gyermek- és Ifjúságvédelmi Főosztálynak, valamint a KSH illetékes osztálynak.

6.) Gyermekbántalmazás

Javasoljuk, hogy a családon belüli erőszak és a gyermekbántalmazás esetén a hangsúly a megelőzésen, kezelésében pedig az elterelésen és a segítségen legyen.

Mindenképpen szükségesnek tartjuk országos szintű szakmai team felállítását, amelyben minden olyan szakember képviselteti magát, aki a gyermekbántalmazással kapcsolatba kerülhet: védőnő, gyermekorvos, felnőtt háziorvos, pedagógus, óvoda pedagógus, rendőr, pszichológus, szociális munkát végző, bölcsődei gondozó, pszichiáter, gyermek-nőgyógyász, jogász.

Minden szakember feladata a saját területének megfelelő szakmai protokoll kidolgozása, úgy, hogy a közös cselekvési terv összeállítható legyen.

Megtörtént bántalmazás esetén kapna szerepet az azonnal mozgósítható területi munkacsoport, amelyik erre a célra speciálisan kiképzett szakemberekből áll. Ennek feladata a családon belüli bántalmazás felmérése, kezelése, szakemberek kijelölése, határidők megnevezése, konkrét cselekvési terv kidolgozása.

Felhívjuk az ESzCsM figyelmét arra, hogy szakmai álláspontunk szerint a mozgósítható munkacsoport nélkül a problémacsoport kezelhetetlen. Ezért mindenképpen alakítsa ki a mozgósítható munkacsoportok hálózatát, hiszen ez a kulcsa a már megtörtént bántalmazások hatékony szakmai kezelésének. Tudomásul kell venni, hogy ez komoly anyagi ráfordítást igényel. A távoltartó rendelkezésről szóló törvény hatályba lépésekor már működni kell e munkacsoportoknak.

Lélektani feldolgozás nélkül újra termelődik és visszaáll az alapkonfliktus – azonos választások alapján.

A probléma együttes megelőzése, csökkentése érdekében javasoljuk a következőket:

◀ **képzés** átalakítás: az érintett humán szakmák alap- és továbbképzésébe kerüljön be a gyermekbántalmazás megelőzéséhez, felismeréséhez és kezeléséhez tartozó ismeretanyag.

◀ **esetelemzések**, tanulságokkal a felelőségek megállapításával

◀ **közgondolkodás megváltoztatása, szemléletváltoztatás:** A bántalmazás ma még sajnos esetenként társadalmilag elfogadott jelenség, ennek megváltoztatására mindenképpen szükség van. Ebben a témakörben kizárólag olyan társadalmi célú reklámok jelenhessenek meg a médiában, melyek – a fentebb definiált – országos szakmai team támogatását élvezik.

◀ **prevenációs programok:** gyermekeknek, felnőtteknek, családoknak, szakembereknek, laikusoknak egyaránt (a teljesség igénye nélkül)

- konfliktuskezelő tréning,
- erőszakmentes kommunikáció tanítása,
- „szemtől-szembe” program,
- gyermekek felkészítése, hogy észleljék a bántalmazott társuk helyzetét, és jelezni tudjanak,
- családterápia,
- kortárssegítés,
- házasságra felkészítő tréning,
- gyermekekkel foglalkozó szakembereknek esetfeldolgozó megbeszélés,
- önszorgító csoportok szervezése az érintett családtagoknak stb.

Dilemmák:

◀ Ki a bántalmazó, milyen dinamika alapján jön létre a bántalmazás helyzete?

◀ Mit tegyünk gyermek-gyermek bántalmazás esetén?

◀ Ki és hogyan nyújt segítséget a bántalmazónak, hogy a jövőben más válaszai legyenek?

◀ Ki védi meg a szociális munkást – fenyegetettség?

◀ Meddig terhelhető a gyermekjóléti szolgálat?

7.) Éves gyermekvédelmi tanácskozás

A 15/1998. (IV. 30) NM rendelet 15.§ (7) alapján a gyermekjóléti szolgálat minden év március 31-ig tanácskozást szervez, amelyen a jelzőrendszer tagjainak írásos tájékoztatóit figyelembe véve, átfogóan értékeli a jelzőrendszer éves működését.

Az első év tapasztalatai alapján körvonalazódott:

◀ hogy számos település a jogszabályban előírt kötelezettségének határidőn belül, (vagy egyáltalán?) nem tett eleget,

◀ vannak olyan jelzőrendszeri tagok, akik nem vesznek részt az értékelésben.

Javasoljuk, hogy a gyermekjóléti szolgálatok hangsúlyos feladatként kezeljék egész éven át a gyermekvédelmi tanácskozásra való felkészítést.

Célszerűnek ítéljük időben felkérni a gyermekvédelem szereplőit arra, hogy az írásos beszámolóikat határidőre készítsék el.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekvédelmi tanácskozáson beszámolásra nem kötelezett, az adott településen gyermekvédelmi feladatot ellátó szakemberek is véleményt nyilvánítsanak.

Az átfogó értékelés előkészítéséhez a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok segédanyagot készítettek. Ez esetlegesen megkönnyíti a szakemberek véleményalkotásának egységbe szerkesztését.

Javasoljuk, hogy a gyermekvédelmi jogszabályokban – a jelzőrendszer tagjai számára – előírt kötelezettségek jelenjenek meg a saját ágazati jogszabályokban is.

Mindenképpen hangsúlyos a jogszabály azon momentuma is, amelyben a feladatok meghatározásai szerepelnek. Az írásos anyagoknál fel kell hívni a figyelmet, hogy az ne csak a tevékenységről történő beszámolás legyen, hanem nehézségek, szükségletek, igények feltárása is megjelenjen azzal együtt, hogy alternatívát állítanak ezek megoldására, kielégítésére. Az e témában közösen megalkotott cselekvési terv értékelése a szakmaközi értekezletek egyik eleme legyen.

8.) Szempontrendszer a gyermekjóléti szolgálatok szakmai ellenőrzéséhez

A 2003-as konszenzus konferencia 7. pontjában a módszertani gyermekjóléti szolgálatok feladatainak áttekintésében megfogalmazta az alábbiakat:

„Szükséges átdolgozni egy szolgáltatás teljes szakmai vizsgálatának „forgatókönyvét”, amely a módszertani gyermekjóléti szolgálatoknak nyújtana segítséget munkájukhoz.”

A konszenzus konferencia által elfogadott szempontsor egy

